

Markéta Šichtařová: Sledování vašich plateb JE velmi reálným nebezpečím

- CZ24 News | 28. října 2023

Představte si, že jste naivní pionýr v polovině 80. let a zeptáte se tehdejšího komunistického prezidenta Gustáva Husáka: „Proč máme hranice obehnané ostnatým drátem?“ Dost možná by vám Husák odpověděl:

„Aby nás ostnatý drát chránil před zlými imperialisty, kteří by se k nám chtěli dostat.“

Vlastně ani nemůžeme s jistotou říci, zda tomu někteří tehdejší představitelé komunistického režimu sami věřili, anebo nevěřili, a jen vyprávěli pohádky pro veřejnost. Faktem však je, že skutečnost byla přesně obrácená. Ostnatý drát měl zabránit úniku Čechů a Slováků za hranice.

Tak přesně takové dejá-vu můžete mít, pokud si bude číst tiskovou zprávu Evropské centrální banky (ECB) týkající se přípravné fáze takzvaného digitálního eura, která má trvat do listopadu 2025. ECB dále v tiskové zprávě zmiňuje, že digitální euro by prioritizovalo soukromí a ochranu dat jeho uživatelů a přirovnává úroveň soukromí k transakcím v hotovosti. Evropská centrální banka spolu s centrálními bankami států, které používají euro, by podle vyjádření v tiskové zprávě neměly přístup k osobním údajům a nemohly by dotrasovat data o platbách k jednotlivcům.

Již delší čas se vyjadřuji v různých článcích a videích k takzvaným CBDC, tedy digitálním měnám centrálních bank. Opakovaně varuji, že se jedná o technologii, která je extrémně zneužitelná a potenciálně značně nebezpečná. A současně že se připravuje nenápadně, za nezájmu veřejnosti, která většinou ani netuší, co CBDC jsou, natož aby rozuměla širším souvislostem a podstatě jejich nebezpečí.

CBDC (digitální měna centrální banky) je jednou z forem bezhotovostní měny. CBDC je digitální záznam o peněžní hodnotě, který je uložen přímo u centrální banky. Transakce s CBDC se provádějí elektronicky, obvykle přes bankovní systém, podobně jako u tradičních bezhotovostních plateb. CBDC je tedy specifickou formou bezhotovostní měny, která je vydávána a spravována centrální bankou.

Zavádění CBDC můžeme velmi trefně přirovnat k situaci při zavádění Green Dealu; také tehdy většina lidí měla jen vágní povědomí o tom, že se chystá jakási evropská úmluva za účelem „zlepšení životního prostředí“. Málokdo tušil, že vyústěním Green Dealu může být například plánovaný zákaz spalovacích motorů, zavádění tzv. ESG pravidel pro firmy, evropská energetická krize způsobená nedostatkem energií, způsobená mimo jiné odstavením německých jaderných elektráren. Růst energií vyvolaný nedostatkem a umocněný extra daní v podobě emisních povolenek způsobil zdražení prakticky všeho. Řada lidí tak získala první hmatatelnou zkušenost s realizací Green Dealu v podobě skokového nárůstu potravin (především řepného cukru a pečiva). Když se veřejnost probrala a pochopila, už se jen zpětně nestačila divit. Také v případě přípravy digitálního eura dnes málokdo umí dohlédnout důsledků.

Jakmile však začnete varovat před nebezpečím technologie CBDC, začne se zvedat vlna ideologického odporu. Jistá část médií totiž vnímá polemiku s CBDC jako útok na Evropskou unii a na integraci. Na jedné misce vah tak leží fakta a z nich vyplývající varování týkající se možností, jaké technologie CBDC má. Na druhé misce vah pak leží osočování z šíření dezinformací, přičemž „důkazem“, že obavy ze CBDC jsou bezpředmětné, nepravdivé a dezinformační, má být například

ona zmíněná tisková zpráva ECB, podle které důsledkem zavedení CBDC má být větší ochrana spotřebitelů.

Taktéž Česká národní banka (ČNB) mezi přínosy digitálních měn uvádí vyšší míru anonymity a soukromí pro jejich uživatele. Podle ČNB by „mělo být možné CBDC vyvinout tak“, aby k datům o jednotlivých plátcích neměly přístup jak soukromé subjekty, tak veřejné orgány, kromě těch činných v trestních řízeních.

Zastavme se u tohoto posledního výroku. Z mého pohledu se tímto výrokem centrální banka sama usvědčila z toho, že technologie CBDC umožňuje absolutní sledování jakékoliv platby. Jakmile totiž začneme mluvit o tom, že „je možné“ CBDC naprogramovat tak, či onak, říkáme tím automaticky, že tato technologie sledování umožňuje. A nejen to. ČNB vyjmenovává subjekty, které „by neměly“ mít podle naprogramovaného algoritmu přístup ke sledování lidí, a pak zmiňuje subjekty (orgány činné v trestním řízení), které by ke sledování lidí přístup „mít měly“. Jak tenká je hranice mezi přidáním povolení ke sledování pro širší okruh subjektů? Odpovím vám: Výsledek jedných voleb.

Neobstojí ani tvrzení, že není rozdíl mezi tím, zda orgány činné v trestním řízení mají přístup ke sledování transakcí dnes a zda ho budou mít po zavedení CBDC. Ten rozdíl je obrovský. Dnes za sebou necháváte digitální stopu jen v případě, že platíte bankovním převodem. Pokud dnes má policie podezření na vaši trestnou činnost, může si od komerční banky vyžádat například výpis z vašeho účtu. Pokud platíte hotovostí, stopa neexistuje. Pokud by však byly zavedeny CBDC v kombinaci se současným zrušením hotovosti, znamenalo by to, že již neexistuje žádný legální způsob, jak vaši transakci skrýt před očima státu.

Je velmi důležité si uvědomit, že to, co tvrdí jakákoliv státní instituce, není zárukou ani etiky, ani faktické pravdy. Jen pár příkladů:

Všichni víme, že od počátku vyvinutí technologie klonování existuje široká veřejná diskuse o tom, že by se mělo zamezit klonování lidí, protože to není etické. Současně také všichni tušíme, že patrně na světě existují laboratoře, kde se tak děje.

Všichni také víme (jen ne všichni to hlasitě veřejně připouštíme), že státní rétorika týkající se toho, co dokáže, či nedokáže vakcíny, se od roku 2020 do roku 2023 proměnila skoro o 180 stupňů. Ti, kdo rozporovali prvotní mediální tvrzení o důsledcích vakcín (například jejich schopnost zabránit přenosu infekce), byli zprvu označováni za dezinformátory, aby se později jejich tvrzení stala mainstreamovým poznatkem. Nyní nechci znovu eskalovat tuto společensky velmi citlivou diskusi. Co chci, je zdůraznit, že ani razance, s jakou média obhajují ten který názor, ani zaštiťování se výroky těch kterých institucí angažovaných v dané problematice, nejsou důkazem pravdivosti.

A do třetice zmíním rétoriku Evropské centrální banky: Ještě na jaře 2022 šéfka ECB Christine Lagardeová soustavně znevažovala riziko zvýšení inflace v eurozóně. Měsíce bylo mantrou Lagardeové, že „inflace je přechodný jev“. Jak to nakonec s inflací v závěru roku 2022 dopadlo, všichni víme. Zpětně tak můžeme nad fakty konstatovat, že rétorika ECB působila jako výsměch, byla zcela mimo realitu a zvyšování úrokových sazeb ECB ve snaze bojovat proti inflaci přišlo příliš pozdě.

Pokládám tedy otázku: Proč by měl v tomto světle kdokoliv věřit tvrzení ECB, že CBDC mají zvýšit soukromí a bezpečí spotřebitelů? Nota bene, když právě ECB by v případě zavedení byla tou jedinou entitou s absolutní kontrolou nad všemi penězi v ekonomice. Tedy ta ECB, která již dnes tlačí zelenou agendu – bude mít k dispozici technologii, která umožní například evidovat, kolik CO2 produktů nakoupíte. Jistě, jak jsme již řekli, záleží jen na tom, jak bude technologie naprogramována... Proč bychom měli věřit, že tedy také tato technologie nebude za účelem vynucování Green Dealu skutečně používána, když je technicky k dispozici?

Koneckonců, oficiální tisková zpráva ECB, která tvrdí, že CBDC mají zvýšit bezpečí a anonymitu spotřebitelů, je v přímém rozporu s jiným výrokem samotné šéfky ECB Lagardeové na toto téma. Jeden z těchto výroků tedy nemůže být pravdivý a nechám na vašem posouzení, který to je. Posuďte:

Christine Lagardeová v hojně sdíleném zábavném videu z 16. března 2023 prohlásila, že digitální euro by se „omezeně“ používalo ke kontrole plateb. Video bylo zveřejněno a vytvořeno platformou Rumble channel Show, autoři se v ní snaží napálit různé významné osobnosti falešnými rozhovory, v nichž se vydávají za někoho jiného. V tomto videu si Lagardeová myslí, že hovoří s ukrajinským prezidentem Zelenským. Konkrétně zde Lagardeová řekla: „Zvažujeme, zda bychom pro velmi malé částky, cokoli, co se pohybuje kolem 300, 400 eur, mohli mít mechanismus, kde by byla kontrola nulová.“ Jinak řečeno: Částky nad 300 – 400 eur by byly kontrolovány.

Nyní si sami můžete vybrat, který z obou výroků je pravdivý.

Ani tvrzení ECB, že teprve začíná přípravná fáze digitálního eura, která má trvat do listopadu 2025, a až po ní se začne rozhodovat, zda digitální euro vůbec zavést, nezní příliš důvěryhodně: Ne že by to nebyla technicky vzato pravda – spíš se tento výrok snaží bagatelizovat to, zda digitální euro skutečně bude zavedeno. Jenomže to zní podobně pravděpodobně, jako když se někdo v polovině devadesátých let bránil mobilnímu telefonu s poukazem na to, že si ho jen vyzkouší, ale časem se možná vrátí ke stolní verzi.

O zavedení CBDC totiž rozhodně neuvažuje jen několik málo centrálních bank ve světě. Naopak. O zavedení CBDC dnes uvažuje drtivá většina světa. Konkrétně už 114 zemí, které představují více než 95 procent světového HDP, zkoumalo v květnu 2023 možnosti CBDC. V květnu 2020 ještě zvažovalo využití CBDC pouze 35 zemí. Z toho 60 zemí se o dva roky později nacházelo ve fázi pokročilého průzkumu, to znamená ve fázi vývoj, pilotní provoz nebo spuštění. A už ke konci roku 2022 se všechny nejvyspělejší ekonomiky světa ze skupiny G7 přesunuly do fáze vývoje CBDC.

Když půjdeme dál, 18 ze zemí skupiny G20 je nyní ve fázi pokročilého vývoje CBDC. Z těchto zemí je 7 již v pilotním provozu. Téměř každá země skupiny G20 dosáhla významného pokroku a investovala do těchto projektů nové zdroje během posledních šesti měsíců. A nakonec 11 zemí už svou digitální měnu spustilo. Jak moc v tomto kontextu věříte zlehčování ECB, že digitální euro možná ani zavedeno nebude?

Asi nikoho nepřekvapí, že nejdál je v zavádění digitální měny Čína. Podobně jako ECB, také Čínská centrální banka se snaží všechny přesvědčit, že bude chránit soukromí uživatelů a bude dodržovat princip „omezené anonymity“. To znamená, že čínské CBDC bude poskytovat určitou úroveň anonymity pro malé a běžné transakce. Jenže zároveň čínská centrální banka přiznává, že umožní sledování a regulaci velkých a „podezřelých“ transakcí. Nyní to musíme zasadit do kontextu čínské reality. Bavíme se o zemi, kde už nyní platí systém sociálního kreditu. V něm jsou lidé dennodenně hodnoceni na základě svého ekonomického a společenského chování. Zavedení CBDC tak logicky ještě víc umožní čínské vládě sbírat a analyzovat data o chování, návycích a preferencích uživatelů, což by mohlo vést k porušování lidských práv a svobod. V Číně si dovedu představit, že by čínský režim díky CBDC získal nástroje k cenzuře, manipulaci nebo trestání disidentů a menšin.

Teď si vzpomeňte na vyjádření ČNB, která se nás snažila uklidnit tím, že přístup ke sledování lidí by měly „pouze“ orgány činné v trestním řízení. V Číně ale přeci také nesleduje finanční transakce jen tak někdo, ale čínské orgány činné v trestním řízení toto privilegium zcela jistě mají. Mají se snad díky tomu tamní lidé cítit bezpečně?

Především v nedemokratických režimech bude ztráta soukromí a větší kontrola největším rizikem zavádění CBDC. Přitom to funguje obousměrně: čím víc nedemokratický režim, tím snadněji

zavedení CBDC. A čím větší nasazení CBDC, tím snadnější udržování nedemokratického režimu u moci. Toto riziko násobně naroste ve chvíli, kdy by CBDC měly mít za cíl plně nahradit hotovost. A k tomu pravděpodobně CBDC směřovat budou. Není náhoda, že země, které rychle pracují na zavádění CBDC, jsou nejméně svobodné a mají největší kontrolu obyvatelstva.

Možná můžete namítnout, že Evropa je ve srovnání s Čínou svobodná. Dovoluji si v tom případě připomenout, že o analogii čínských sociálních kreditů se už uvažuje i v Evropě, byť mají podobu spíš jakýchsi malusů či bonusů – v tomto případě za nezdravý či zdravý životní styl. Už dvě česká ministerstva tuto Pandořinu skříňku otevřela. Ministerstvo financí chce jít cestou odměn, ministerstvo financí dokonce zvažuje vyšší odvody na zdravotním pojištění pro ty, o nichž stát usoudí, že se údajně chovají nezdravě. Jistou formou sociálního kreditu bylo i zavedení covidových pasů podmíněných očkováním, o kterých ve světle dnešních poznatků již víme, že nemohly být funkční. Hranice pro diktaturu není narýsovaná; je rozbředlá a mezi svobodou a totalitou je široké pásmo, kdy se jedno mění v druhé.

I kdybychom se nechali uchlácholit a rozhodli se věřit ECB, že kontrola lidí po zavedení CBDC nehrozí, případně že v eurozóně nehrozí nástup nesvobody, pořád zbývá jedna nedorozumění otázka: A co hodná a soukromí lidí chrání? ECB udělá, až bude čelit hackerskému útoku na CBDC? Letos takovému útoku od ruských hackerů čelily velké české banky. Dokud existuje hotovost, nebezpečí je minimální. Pokud by hotovost byla zrušena a zůstala pouze CBDC, riziko je naprosto systémové. Nemusí vás šmírovat centrální banka, stačí k tomu hecker.

Takže: CBDC lze bez nadsázky použít jako nesmírně ničivou zbraň, která má schopnost člověka sledovat, vyhledávat, prolomit lékařské tajemství (při nákupu léků), paralyzovat na určitém místě (blokáce nákupu jízdních lístků a pohonných hmot) a celou řadu dalších věcí, které ani dnes nedokážeme domyslet. Netvrdím, že ECB nebo ČNB chce k něčemu takovému přistupovat, jen konstatuji, že tu tato možnost je, a tím pádem je i riziko, že tuto možnost někdo zneužije (záměrně nebo omylem), nebo využije (nepřítel). A toto riziko je třeba v případě zavedení CBDC brát v úvahu.

Pokud stát nemá v úmyslu CBDC zneužít, před čím nás chce vlastně tak vehementně chránit, že to vyváží podstupovaná rizika?

AUTOR: Markéta Šichtařová

ZDROJ: Blog iDnes